

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U001849

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 21-05-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Швець Юлія Вікторівна

2. Yuliia Shvets

Кваліфікація: 035

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філологія

Дата захисту: 26-06-2025

Спеціальність за освітою: Філологія

Місце роботи здобувача: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 9264

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16.21.21, 16.21.21.21, 16.21.29

Тема дисертації:

1. Густаторний код української лінгвоментальності: лінгвокультурологічний і психолінгвістичний аспекти (на матеріалі художньої літератури 18-21ст.)
2. Gustatory code of Ukrainian linguisticity: linguocultural and psycholinguistic aspects (on the basis of fiction of 18-21 centuries).

Реферат:

1. Дисертацію присвячено лінгвокультурологічному та психолінгвістичному аналізу густаторного коду української лінгвоментальності. Актуальність дисертації зумовлена необхідністю вивчення густаторної лексики як надпотужного ідентифікатора автентичності культури та ментальності українського народу на рівні його харчосмакової поведінки. В межах лінгвокультурологічного аналізу встановлено актуальні густаторні коди національної лінгвоментальності, що увиразнило унікальність лінгвоментальних рис українців. З огляду ж на те, що поняття ментальності і лінгвоментальності є невідемними від особливостей функціонування вищих психічних функцій будь-якого етносу, було здійснено і психолінгвістичний аналіз відповідних мовних кодів, який дав змогу виявити динаміку й особливості їхнього сприйняття представниками різних соціальних груп. Мета дисертаційної праці полягає у виявленні лінгвоментальних рис національної харчосмакової культури в лінгвокультурологічному і психолінгвістичному аспектах,

здійсненому на матеріалі української художньої літератури 18–21ст. Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких завдань: схарактеризувати феномен ментальності і лінгвоментальності в сучасній гуманітарній парадигмі; схарактеризувати феномен ментальності і лінгвоментальності в сучасній гуманітарній парадигмі; виокремити базові густаторні маркери, зафіксовані в контекстах творів української літератури 18–21 ст.; здійснити лінгвокультурологічний аналіз густаторних кодів української ментальності на рівні їхніх лексико-семантичних і фразеологічних маркерів; здійснити психолінгвістичний аналіз зафіксованих густаторних кодів, скерований на експериментальне встановлення їхнього асоціативного фону з відповідною систематикою отриманих реакцій; встановити і довести унікальність національної лінгвоментальності, презентованої на рівні густаторних кодів. Об'єктом дослідження є феномен української лінгвоментальності в сегменті її густаторних кодів, предметом виступає лексика на позначення їжі та питва у проєкції на її лінгвокультурологічну і психолінгвістичну специфіку. Джерельною базою дисертаційної праці послуговували твори майстрів українського красного письменства 18–23 століть: бурлескно-травестійна поема «Енеїда» І. Котляревського (18 ст.), соціально-побутова повість «Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького (19 ст.), сентиментально-реалістична соціально-побутова повість «Маруся» Г. Квітки-Основ'яненка (19 ст.), трагікомедія «Мартин Боруля» І. Карпенка-Карого (19 ст.), роман-хроніка «Марія» У. Самчука (20 ст.), усмішка «Сом» О. Вишні (20 ст.), роман «Мати все» Л. Дашвар (21 ст.), історичний роман «Залишенець. Чорний Ворон» В. Шкляра (21 ст.), а також асоціативні реакції, отримані в процесі експериментального дослідження, проведеного з 95 респондентами різних соціальних груп. Фактичний матеріал представлено 164 лексемами на позначення їжі та питва та 74 фразеологізмами з густаторними компонентами, відповідно зафіксованих у 1823 та 131 слововживаннях; також долучено 4108 асоціативних реакцій, надані на 59 густативів-стимулів. Методологічна база представлена загальнонауковими і спеціальними лінгвістичними методами дослідження. У межах загальнонаукових методів задіяно аналіз і синтез для обробки й узагальнення результатів дослідження; описовий – для загальної характеристики залученого фактичного матеріалу; метод суцільної вибірки – для формування фактичної бази дослідження; кількісний аналіз прислужився для встановлення динаміки актуальних параметрів фонду густативів. У межах спеціальних лінгвістичних методів застосовано метод компонентного аналізу для визначення семантичної структури зафіксованих лексем; контекстуально-інтерпретаційний аналіз – для деталізації функційної ролі густаторних маркерів в аналізованих текстових площинах; метод етимологічного аналізу – для встановлення історичних витоків аналізованої густаторної лексики; лексикографічний метод – для об'єктивного дефінування густативів; метод лінгвокультурологічного аналізу – для ідентифікації лінгвоментальної оригінальності зафіксованих густативів; метод асоціативного експерименту використано для отримання асоціацій респондентів на досліджувані густативи та встановлення їхньої психолінгвістичної специфіки; також застосовано елементи Мілтон-модельної ідентифікації (нейролінгвістичне програмування) для висвітлення впливового потенціалу густативів і їхньої ролі в системі нейролінгвістичних предикатів. Наукова новизна дослідження визначається тим, що у ньому вперше описано густаторний код української лінгвоментальності шляхом установаження важливих складників української кулінарної культури в їхній лінгвокультурологічній і психолінгвістичній інтепретації; вперше досліджено функціонування густативів на етному матеріалі української художньої літератури 18 – 21ст. у її різножанровій представленості; вперше запропоновано авторське визначення смакової константи ментальності (СКМ) як репрезентативного коду української лінгвоментальності;

2. The dissertation is devoted to the linguo-cultural and psycholinguistic analysis of the gustatory code of Ukrainian linguistic mentality. The relevance of the dissertation is stipulated by the need to study gustatory vocabulary as a powerful identifier of the authenticity of the culture and mentality of the Ukrainian people at the level of their food and taste behaviour. Within the framework of the linguistic and cultural analysis, the article identifies the actual gustatory codes of national linguistic identity, which highlights the uniqueness of the linguistic features of Ukrainians. Given the fact that the concepts of mentality and linguistic mentality are inseparable from the peculiarities of the functioning of the higher mental functions of any ethnic group, the psycholinguistic analysis of the relevant language codes was also carried out, which made it possible to identify the dynamics and peculiarities of their perception by representatives of different social groups. The purpose of the dissertation is to

identify the linguistic features of the national food and taste culture in the linguistic, cultural and psycholinguistic aspects, based on the material of Ukrainian fiction of the 18-21st centuries. The achievement of this goal necessitated the solution of the following tasks: to characterise the phenomenon of mentality and linguistic mentality in the modern humanitarian paradigm; to characterise the phenomenon of mentality and linguistic mentality in the modern humanitarian paradigm; to identify the basic gustatory markers recorded in the contexts of works of Ukrainian literature of the 18-21st centuries; to carry out a linguistic and cultural analysis of the gustatory codes of the Ukrainian mentality at the level of their lexical-semantic and phraseological markers; to carry out a psycholinguistic analysis of the recorded gustatory codes aimed at experimentally establishing their associative background with the corresponding systematics of the reactions obtained; to establish and prove the uniqueness of the national linguistic identity presented at the level of gustatory codes. The object of the study is the phenomenon of Ukrainian linguistic specificity in the segment of its gustatory codes, and the subject is the vocabulary for food and drink in the projection on its linguistic and psycholinguistic specificity. The source base of the dissertation is the works of the masters of Ukrainian fiction of the 18-23 centuries: the burlesque and herbal poem *8Eneida9* by I. Kotliarevskiy (18th century), the social and domestic story *8Kaidashev's Family9* by I. Nechuy-Levytskyi (19th century), the sentimental and realistic social and domestic story *8Marusia9* by H. Kvitka-Osnovyanenko (19th century), tragicomedy *8Martin Borulia9* by I. Karpenko-Kary (19th century), chronicle novel *8Maria9* by U. Samchuk (20th century), humorous story *<Catfish=* by O. Vyshnia (20th century), novel *8To Have Everything9* by L. Dashvar (21st century), historical novel "The Remnant. The Black Raven" by V. Shklyar (21st century), as well as associative reactions obtained in the course of an experimental study conducted with 95 respondents from different social groups. The factual material is represented by 164 lexemes denoting food and drink and 74 phraseological units with gustatory components, respectively recorded in 1823 and 131 word uses; 4108 associative reactions given to 59 gustatory stimuli are also included. The methodological basis is represented by general scientific and special linguistic research methods. The general scientific methods used are analysis and synthesis for processing and generalising the results of the study; descriptive 3 for the general characterisation of the factual material involved; the method of continuous sampling 3 for the formation of the factual basis of the study; quantitative analysis was used to establish the dynamics of the actual parameters of the gustatory fund. Within the framework of special linguistic methods, the method of component analysis was used to determine the semantic structure of the recorded lexemes; contextual and 10 interpretive analysis 3 to detail the functional role of gustatory markers in the analysed textual areas; the method of etymological analysis 3 to establish the historical origins of the analysed gustatory vocabulary; lexicographic method 3 for the objective definition of gustatives; method of linguistic and cultural analysis 3 for the identification of the linguistic originality of the recorded gustatives; method of associative experiment 3 to obtain respondents' associations with the studied gustatives and to establish their psycholinguistic specificity; elements of Milton model identification (neuro-linguistic programming) were also applied to highlight the influential potential of gustatives and their role in the system of neuro-linguistic predicates.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Швець Ю. В. Шляхи входження і функціонування лексичних запозичень на позначення їжі та питва у контексті твору «Енеїда» І. Котляревського. Записки з українського мовознавства. 2021. Вип. 28. С. 86–98.

- Швець Ю. В. Дослідження кодів української густаторної лексики методом вільного асоціативного експерименту. Актуальні питання гуманітарних наук. Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2021. Вип. 44. Т. 3. С.146–154.
- Ковалевська Т. Ю., Швець Ю. В. Асоціативний фон класичних густативів. Записки з українського мовознавства. 2023. С. 254–272.
- Швець Ю. В. Фразеологізми з густаторним компонентом у лінгвоментальному фокусі: лінгвокультурологічний аспект (на матеріалі зразків класичної і сучасної української художньої літератури 18 – 21 ст.). Вісник науки та освіти. 2024. Вип. 8 (26). С. 522–539.
- Швець Ю. В. Контекстуальні семантико-стилістичні трансформації рекламних густативів. Культура слова. 2022. Вип. 97. С.167–176.
- Швець Ю. В. Лінгвокультурологічна інтерпретація лінгвоментальних складників фразеологізмів із густаторними маркерами (на матеріалі зразків української художньої літератури 18–21 ст.). Одеська лінгвістична школа: пріоритетні напрями: колект. моногр. / за заг. ред. Ковалевської Т. Ю. Одеса: Видавець С. Л. Назарчук, 2024. С. 174–187.

Наукова (науково-технічна) продукція: аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами: 01240002647

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ковалевська Тетяна Юріївна

2. Tetiana Kovalevska

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Венжинович Наталія Федорівна
2. Nataliia Venzhinovich

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-0230-4118**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"**Код за ЄДРПОУ:** 02070832**Місцезнаходження:** вул. Підгірна, буд. 46, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Віват Ганна Іванівна
2. Hanna Vivat

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.01.01**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Одеський національний технологічний університет**Код за ЄДРПОУ:** 02071062**Місцезнаходження:** вул. Канатна, буд. 112, Одеса, 65039, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Рецензенти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Романченко Алла Петрівна
2. Alla Romanchenko

Кваліфікація: д.філол.н., професор, 10.02.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0001-6870-2429**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лакомська Інна Валеріївна

2. Inna Lakomska

Кваліфікація: к. філол. н., доцент, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Колегаєва Ірина Михайлівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Колегаєва Ірина Михайлівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Лукашук Світлана Борисівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна